

Asia: VN/17314/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. Maahanmuuttovirasto lausuu seuraavaa:

4.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Lakimuutoksesta aiheutuvien UMA:n ja Enter Finlandin muutosten kustannusarvio toteuttamisen yksityiskohdista riippuen on 60 000–110 000 euroa. Minimitoteutus ilman uuden käsittelyperusteen luomista UMA:an jatkotutkintoa tekeville tutkijoille tarkoittaa sekin siten vähintään 60 000 euron kustannusta. Suurempi kustannusarvio tulee siitä, että jatkotutkintoa tekevä tutkijalle luotaisiin oma käsittelyperuste, kuten aiemman lainmuutoksen yhteydessä direktiivin mukaiselle ja kansalliselle tutkijalle on tehty. Muutokset on välttämätöntä toteuttaa vähintään minimilaaajuudessa. Alustavan arvion mukaan järjestelmämuutokset on mahdollista toteuttaa kesäkuuhun 2023 mennessä. Jos kehittämiseen ei kuitenkaan saada lisärahoitusta, se vie Maahanmuuttoviraston resursseja viraston itsenäisesti priorisoitavissa olevien kehityskokonaisuuksien edistämisestä.

Luonnoksen sivulla 12 käytetään termiä ulkomaalaisrekisteri. Mahti-lain (615/2020) voimaantulon jälkeen UMA-lyhenteellä viitataan ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmään. Ulkomaalaisrekisteriä ei enää lain voimaantulon jälkeen ole ollut.

Oppilaitoksen määritelmä

Oppilaitoksia koskevan määritelmäsäännöksen (4 §:n 6 a kohta) muutosehdotus on tehty Maahanmuuttoviraston aloitteesta. Aiemman, vuoden 2022 keväällä voimaan tulleen lakimuutoksen (277/2022) yhteydessä oppilaitoksen määritelmä jäi muodostuneeseen käytäntöön nähden liian rajoittavaksi. Nyt ehdotettu muutos korjaa tilannetta ja vastaa paremmin Maahanmuuttoviraston aiempaa soveltamiskäytäntöä.

Maahanmuuttovirasto tuo esiin, että lakiluonnoksen mukaisesta määritelmästä seuraisi, että jatkossa kansanopistot ja muut vapaan sivistystyön oppilaitokset eivät enää olisi tämän lain soveltamisen kannalta oppilaitoksia, jos niillä ei olisi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa.

Jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskelulupa

Jatkotutkintoa tekevää tutkijaa koskevan 6 b §:n 1 momentin mukaan korkeakoulussa jatkotutkintoa tekevä tutkijalle myönnetään oleskelulupa jatkotutkinnon suorittamista varten. Tutkijan on tehtävä tutkimusorganisaation kanssa 5 §:ssä tarkoitettu sopimus. Lain 5 §:n tarkoittamasta sopimuksesta ei välttämättä käy ilmi, että tutkinto on tarkoitus suorittaa Suomessa.

Maahanmuuttovirasto ehdottaa pohdittavaksi, olisiko kyseistä lainkohtaa syytä tarkentaa niin, että luvan myöntämisen edellytyksenä on se, että henkilö on hyväksytty suorittamaan tohtorin tai lisensiaatin tutkintoa. Koska jatkotutkintoa tekevän tutkijan lupa muistuttaa opiskelijan oleskelulupaa, tämän voisi muotoilla kuten voimassa olevan lain olevan lain 7 ja 7 a §:n 1 momentit on muotoiltu.

Luonnoksen 6 b §:n 2 momentissa säädettäisiin tutkijan toimeentuloedellytyksestä. Sen mukaan tutkijan tulisi esittää hakemuksessaan selvitys hänen turvatusta toimeentulostaan ensimmäiseksi vuodeksi, vaikka jatkotutkinnon suorittaminen kestäisi pidemmälle ajalle. Jos tutkija hakisi oleskelulupaa vuotta lyhyemmälle ajalle, hänen tulisi esittää selvitys siltä ajalta. Perusteluissa tai säännöksessä ei ole käsitelty toimeentuloedellytystä jatkotutkintoa tekevän tutkijan jatko-oleskeluluvan osalta. Perusteluihin voisi tarkentaa, miltä ajalta toimeentuloa edellytetään selvitetävän silloin, kun tutkija hakee jatkolupaa neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi, esimerkiksi kolmeksi vuodeksi.

6 b §:n 3 momentin mukaan lupa myönnettäisiin viideksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi. Koska jatkotutkintoa tekevällä tutkijalla täytyy olla sopimus tutkimusorganisaation kanssa, on tärkeää, että oleskelulupa voidaan myöntää enintään sopimuksen keston ajaksi. Pykälätekstissä ja perusteluissa pitäisi tarkentaa tätä seikkaa. Jatko-oleskeluluvan osalta voisi tarkentaa sitä, että selvitys jäljellä olevasta tutkimuksen kestosta on perustuttava tutkimusta valvovan professorin lausuntoon. Lähtökohtaisesti tutkijoiden luvan pituuden määrittäisi tutkimussopimus, jota ilman jatkolupaa ei voisi saada. Sopimus takaa sen, että jatkotutkinto etenee ja tutkimusorganisaatio valvoo sitä. Maahanmuuttoviraston havaintojen mukaan tutkimussopimusten pituudet vaihtelevat.

Sopimus on usein tehty neljäksi vuodeksi, jos jatkotutkintoa suoritetaan täysin tutkijan omalla rahoituksella. Erityisesti silloin, jos jatkotutkintoa tehdään osittain työsuhteessa tai apurahalla, voivat tutkimussopimukset olla lyhyempiäkin, yhden tai kahden vuoden pituisia.

Pysyvien ja P-EU-oleskelulupien myöntäminen

Esityksessä täsmennetään ulkomaalaislain 56 §:n soveltamisen edellytyksiä opiskelijoiden osalta. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämistä koskevaa 56 a §:ää olisi luontevaa tarkentaa samassa yhteydessä.

Alkuperäisessä ulkomaalaislain 56 a §:ää koskevassa hallituksen esityksessä (94/2006), jolla pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisista annettu direktiivi (2003/109/EY) on pantu täytäntöön, on todettu seuraavasti:

3 artikla. Artiklan 2 kohdassa luetellaan kolmannen maan kansalaisista ryhmät, joihin direktiiviä ei sovelleta. Lukuun ottamatta d alakohdassa mainittuja pakolaisia tai pakolaisen asemaa hakeneita ulkomaalaisia kaikki direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ryhmät saavat Suomessa tilapäisen oleskeluluvan. Nämä ryhmät eivät näin ollen voi saada pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa, jonka edellytyksenä on oleskelu jatkuvalla (A) oleskeluluvalla. Lakiin ei tarvita erillistä mainintaa näiden ryhmien jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle.

Opiskelijat ovat jatkossakin direktiivin soveltamisalan ulkopuolella. Kansallinen lainsäädäntö on kuitenkin muuttunut siten, että opiskelijat saavat jatkuvan A-luvan. Mainintaa opiskelijoiden jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle ei ole kansallisessa lainsäädännössä. Tästä syystä pykälää pitäisi tarkentaa niin, että direktiivi tulisi oikein implementoiduksi kansalliseen lainsäädäntöön. Ulkomaalaislain 56 §:ää vastaavasti P-EU-luvan myöntämisen edellytyksenä pitäisi olla se, että opiskelija täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin 7, 7 a tai 10 §:n perusteella. Muussa tapauksessa Maahanmuuttoviraston täytyy käsityksensä mukaan myöntää P-EU-lupia opiskelijoille direktiivin vastaisesti kansallisen säännöksen puuttuessa.

Immonen Elina

Okkonen Suvi
Maahanmuuttovirasto